

سرمقاله

گفتمان دینی کتاب درسی

محمد علی شامانی

ایران اسلامی مهد اندیشه و ایمان، و مهد خردورزی و عقیده بوده و هست. در سرزمین خردمندان و فرهیختگان، کتاب همواره حضوری پرشکوه و جایگاهی ارزشمند داشته است. کتاب تنها رسانه‌ای است که در تمام ادیان الهی برای ابلاغ پیام خالق انتخاب شده است؛ رسانه‌های مانا و تأثیرگذار. کتاب‌های درسی، میراث گرانسنگ ملی و مهم‌ترین و رایج‌ترین منابع یادگیری اثربخش و پایدارند؛ چه آن‌که توانسته‌اند، در کنار ابزارهای پیچیده و سریع توسعه یافته‌ی رسانه‌های در تمام جهان، همچنان اهمیت خود را حفظ کنند.

شاید کم‌تر کسی را بتوان یافت که خاطراتش را با تصویرها، متن‌ها و شعرهای کتاب‌های درسی مرور نکرده باشد. کتاب‌های درسی خاطره‌ی شیرین تمام مردان و زنان ایران زمین است؛ کتاب‌هایی که همواره تلاش کرده‌اند، راهی به سوی دانایی بگشایند، روش یادگیری را به دانش‌آموزان بیاموزند و به جای راه «حل‌یابی» برای مسأله‌ما «مسأله‌یابی» را آموزش دهند.

امروز اندکی متفاوت از دیروز باید به مخاطب اندیشید. موضوع اصلی این است که متن همان متن است و ساخت و بافت و فضا و واژگان همان (با اندکی تغییر)، اما ذهنیت مخاطبان متفاوت است. همین عامل نیز با توجه به قرار گرفتن متن در فضا یا زمان یا روحیه‌ای متفاوت، تفسیر و تأویل‌های فراوانی را ممکن می‌کند.

امروزه کوشش تمام مؤلفان کتاب‌های درسی این است که فرایند یاددهی - یادگیری را تسهیل کنند و بر ایجاد حس رضایت شخصی در مخاطب از آموختن مطالب، و ایجاد انگیزه در دانش‌آموز برای مطالعه‌ی منابع دیگر، پای بفشارند. و دانش‌آموز را متوجه این معنا کنند که میان تمام حوزه‌های معرفت بشری ارتباط ذاتی وجود دارد و راه فهم این مسأله‌را، از میان آموزه‌ها باید کشف کرد. باید تمام کوشش و توان خود را با اتخاذ رویکرد آموزشی - تربیتی در راستانی غنی‌سازی کتاب‌های درسی به کار گیریم و با تکیه بر فرهنگ غنی اسلامی - ایرانی، فرزندان را تربیت کنیم که از مصرف اطلاعات فاصله بگیرند و به تولید اطلاعات در جهانی که بر پایه‌ی دانایی در حال شکل‌گیری است، اهتمام ورزند.

امروزه باید بیش از پیش به اهمیت زبان معیار در نگارش کتاب‌های درسی توجه داشت و از استحکام نثر، رسایی متن، هماهنگی بین رسانه و پیام و سادگی و صراحت دفاع کرد.

بی‌تردید، مؤلفان محترم توجه دارند که پیام‌های کتاب‌های درسی در جان و تن فرزندان این مرز و بوم ماندگار خواهند شد. از این رو لازم است، گفتمان غالب در کتاب‌های درسی، گفتمان دینی باشد و همواره بر این نکته تأکید کنند که: «هدف یادگیری شناخت خداوند است.»

یادمان باشد، ما باید برای تربیت نسلی تلاش کنیم که شایستگی دریافت عنوان «شهروندان عصر ظهور» را داشته باشند؛ شهروندانی برای گسترش عدالت و مهرورزی.